Anonim Şirketlerde Hisse Devri

Sermaye şirketleri, esas sermayenin belirli bir bölümünü ifade eden ve sahibine şirkete ilişkin çeşitli hak ve borçlar yükleyen paylara bölünmüştür. Bu paylara sahip olan kişilere pay sahibi adı verilmektedir. Pay sahipleri, sahip oldukları paylara ilişkin olarak, Türk Ticaret Kanunu'ndaki ("**TTK**", "**Kanun**") sınırlamalar dahilinde, tasarrufta bulunabilir. Pay sahiplerinin, payları üzerinde sahip oldukları haklardan biri de pay devri hakkıdır. Ticari hayatta en çok tercih edilen iki sermaye şirketi türü olan limited ve anonim şirketlerin hisse devri farklı esaslara bağlı kılınmıştır. Bu yazımızda, anonim şirketlerde hisse devri usul ve esasları ele alınacaktır.

(Makalemizde "pay" ve "hisse" kavramları eş anlamlı olarak kullanılmıştır.)

Anonim şirketlerde hisse devri, Kanun'un 489'uncu maddesi ile 501'inci maddesi arasında düzenlenmiştir. Bu düzenlemelere değinmeden önce kısaca hisse devrinin usulüne etki eden bazı açıklamalar yapmakta fayda vardır.

Anonim şirketlerde hisse devri yapılırken hissenin niteliğine göre devir usulü değişkenlik arz etmektedir. Bu kapsamda üç ayrım yapılması gerekir. **Birinci ayrım:** Paylar senede bağlanmış mıdır? **İkinci ayrım:** Payların hamiline mi yoksa nama mı yazılıdır? **Üçüncü ayrım**: Devredilecek payın, esas sermaye karşılığı ödenmiş midir?

Anonim Şirketlerde Hisse Devri I. Ayrım

Senede Bağlanmamış (Çıplak) Pay Nedir ve Nasıl Devredilir?

Kanun'un 486. maddesine göre anonim şirketlerde pay, şirket kuruluşunda esas sözleşmenin veya sermaye artırımında artırılan sermayenin ticaret siciline tescil edilmesiyle doğar. Bu kapsamda pay, doğduğu anda somut bir kağıdı (senedi) değil, soyut bir değeri ifade etmektedir. Payın ve buna bağlı hakların tedavülünün daha kolay hale gelmesi için payın senede bağlanması mümkün, kimi zaman zorunludur. Aşağıda detaylıca açıklanacak olan nama yazılı pay senetlerinin senede bağlanması konusunda herhangi bir zorunluluk bulunmamakla birlikte, TTK m.486/2 gereği, hamiline yazılı pay senetlerinin senede bağlanması mecburidir. Nama yazılı paylar senede bağlanmaz ise, bu paylar senede bağlanmamış pay niteliğinde olur.

Senede bağlanmamış payların devri ancak **alacağın temliki** yoluyla mümkündür. Türk Borçlar Kanunu'nun ("**TBK**") 183'üncü maddesine göre alacağın temliki sözleşmesinin **yazılı şekilde** yapılması gerekmektedir. Uygulamada hisse devir sözleşmesi (SPA) olarak karşımıza çıkan sözleşme ile pay sahibi ile yeni malik arasında alacağın temlikine ilişkin bir sözleşme kurulmaktadır. Bu sözleşmeye dayanarak yeni malik, anonim şirket hisse devrinin şirket pay defterine işlenmesini talep edebilmektedir.

Senede Bağlanmış Pay Nedir ve Nasıl Devredilir?

Yukarıda da belirtilmiş olduğu üzere, paylar doğduğu anda somut bir kâğıdı değil, soyut bir değeri ifade etmektedir. Ancak, pekâlâ şirket paylarının senede bağlanması mümkün,

hatta hamiline yazılı paylar bakımından mecburidir. TTK m.486/2 kapsamında, hamiline yazılı pay senetlerinin, pay bedellerinin tamamının ödenmesinin ardından üç ay içerisinde yönetim kurulunca senede bağlanması gerekmektedir. Her ne kadar nama yazılı paylar bakımından genel olarak senede bağlanma mecburiyeti bulunmasa da TTK m.486/3 uyarınca, azınlık pay sahiplerinin talebi halinde, nama yazılı payların da bastırılıp pay sahiplerine dağıtılması gerekmektedir.

Senede bağlanmış payların devri açısından, payın nama veya hamiline yazılı olması farklılık doğurmaktadır. Bu nedenle anonim şirketlerde hisse devri konusunda bu noktada ikinci ayrıma geçmemiz gerekmektedir.

Anonim Şirketlerde Hisse Devri II. Ayrım

Nama Yazılı Pay Nedir ve Nasıl Devredilir?

Nama yazılı paylar, anonim şirketlerin hisselerini temsil eden ve belirli bir kişi adına düzenlenmiş paylardır. Nama yazılı paylar, senede bağlanmış yahut bağlanmamış olabilir. Nama yazılı payların senet halinde basılması durumunda “nama yazılı pay senedi” niteliğinde bir kıymetli evrak meydana gelecektir.

TTK’nın 490’ıncı maddesine göre Kanun’da veya esas sözleşmede aksi öngörülmedikçe, nama yazılı paylar, herhangi bir sınırlandırmaya bağlı olmaksızın devredilebilir. Burada *aksi öngörülmedikçe* ifadesi ile kast edilen; başta anonim şirket yönetim kuruluna esas sözleşme ile verilen pay devrini onaylama yetkisi olmak üzere, TTK’da bu konuya ilişkin getirilen tüm istisnalardır. Bu tür bir istisna bulunmadığı takdirde, anonim şirketlerde nama yazılı pay senetleri, herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın devredilebilir.

Nama yazılı pay senetlerinin devri için yine TTK m.490/2 düzenlemesine göre, öncelikle nama yazılı pay senedinin, **yeni malike ciro edilmesi ve ardından zilyetliğinin geçirilmesi** gerekmektedir. Buna ilave olarak uygulamada devreden ile devralan arasında pay devrinin şart ve koşullarının belirlenmesi amacıyla anonim şirketlerde hisse devri sözleşmesi (SPA) de akdedilmektedir.

Hamiline Yazılı Pay Nedir ve Nasıl Devredilir?

Hamiline yazılı paylar, anonim şirketlerin paylarını temsil eden, belirli bir kişi adına düzenlenmemiş, senedi elinde bulunduran kimselere hak sahipliği veren paylardır. Hamiline yazılı pay senetlerin senede bağlanması, TTK m.486/2 uyarınca zorunludur. TTK m.658'e göre; Senedin metninden veya şeklinden, hamili kim ise o kişinin hak sahibi sayılacağı anlaşılan her kıymetli evrak, "hamile veya hamiline yazılı senet" sayılır.

Hamiline yazılı pay senetlerinin devri zilyetliğin devri ile gerçekleşmektedir. Buna göre, hamiline yazılı senedin mantığına paralel olarak, senette herhangi bir şekilde ciro işlemi yer almayacak, senedi elinde bulunduran kişi şirkette hak sahibi olacaktır. Ancak önemle belirtmek gerekir ki; 31.12.2020 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan 7262 sayılı Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun'un 30'uncu maddesi ile getirilen yeni düzenlemeye göre, hamiline yazılı pay senedi sahiplerinin; şirkete karşı pay sahipliğinden doğan hakları kullanabilmesi için, Merkezi Kayıt Kuruluşu 'na ("**MKK**") bildirimde bulunmaları gerekmektedir. İşbu bildirim yapılmadığı takdirde, paya bağlı haklar, yeni malik tarafından kullanılamaz. (TTK m.489)

Anonim Şirketlerde Hisse Devri III. Ayrım

Esas Sermaye Bedeli Ödenmemiş Pay Nedir ve Nasıl Devredilir?

Kanun'un 344'üncü maddesine göre anonim şirketlerin kuruluşu için, pay sahiplerinin, taahhüt etmiş oldukları esas sermayenin ¼'ünü ödemeleri yeterlidir. Geri kalan miktar, şirketin tescilini izleyen yirmi dört ay içerisinde ödenmek zorundadır. Esas sermayenin, belirtilen süre içerisinde veya sonrasında henüz ödenmemiş kısmına karşılık gelen paylara esas sermaye bedeli ödenmemiş pay ismi verilir.

Esas sermeye bedeli ödenmemiş payların devri, TBK'nın 195'incı maddesi ve devamı hükümleri uyarınca *"borcun üstlenilmesi"* yoluyla gerçekleştirilebilir. TBK m.196'ya göre, *"borçlunun yerine yenisinin geçmesi ve borcundan kurtarılması, borcu üstlenen ile alacaklı arasında yapılacak sözleşmeyle olur."* Buna paralel olarak, TTK m.491 uyarınca, **bedeli tamamen ödenmemiş paylar, ancak şirket onayıyla devredilebilir.** Burada oluşturulan kanuni bağlam ile şirket onayı mekanizması kurulmasının, alacaklı olan şirket tarafından, *"borcun üstlenilmesinin kabul edilmesi"* niteliğinde olduğu söylenebilir.

TTK m.491'de bedeli tamamen ödenmemiş payların, ancak şirket onayıyla devredileceği düzenlenmiş olmakla birlikte, aynı maddenin ikinci fıkrasında; *"şirket, sadece, devralanın ödeme yeterliliği şüpheli ise ve şirketçe istenen teminat verilmemişse onay vermeyi reddedebilir."* denilerek anonim şirketin bu konudaki takdir yetkisi kısıtlanmıştır. Dolayısıyla anonim şirket, haklı bir nedeni (devralanın ödeme yeterliliğinin şüpheli olması ve şirketçe istenen teminatın verilmemesi) olmadıkça bedeli tamamen ödenmemiş payın devrini reddedemeyecektir.

Önemle belirtmek gerekir ki bedeli tamamen ödenmemiş payların devri konusunda aranan şirket onayının istisnası; miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebrî icra durumlarının bulunmasıdır. Bu hallerde, devir için şirket onayı aranmayacaktır.

Anonim Şirket Hisse Devri Sözleşmesi örneği için aşağıdaki linki tıklayınız:

Anonim Şirket Hisse Devri SözleşmesiİndirAnonim Şirket Hisse Devri Sözleşmesi

Anonim Şirketlerde Hisse Devri Sıkça Sorulan Sorular

Anonim şirketlerde hisse devri yazılı şekilde mi yapılmalıdır?

Sözleşme serbestisi gereği, anonim şirket hisse devrinin yazılı şekilde yapılması zorunluluğu yoktur. Ancak bunun kanuni istisnaları mevcuttur. Örneğin senede bağlanmamış payların ancak alacağın temliki sözleşmesi ile devri mümkündür. Alacağın temliki, yazılı şekil şartı olan bir sözleşme türü olduğu için senede bağlanmamış paylar ancak yazılı şekilde devredilebilir.

Anonim şirketlerde hisse devri noterde yapılmak zorunda mıdır?

Anonim şirket payının devri noterde yapılmak zorunda değildir. Tarafların adi şekilde hazırladığı bir pay devir sözleşmesi ile pay devri yapılması mümkündür.

Anonim şirketlerde hisse devri tescile tâbi midir?

Anonim şirketlerde hisse devri, limited şirketlerin aksine, ticaret sicilinde yapılacak bir tescile tâbi değildir. Ancak tercih edilmesi halinde tescil edilmesi mümkündür. Uygulamada ticaret sicil müdürlükleri, pay devrinin tescili için, pay devir sözleşmesinin noterde yapılması şartını aramaktadır.

Anonim şirketlerde hisse devri esas sözleşme ile sınırlandırılabilir mi?

Nama yazılı payların devri, esas sözleşme ile sınırlandırılabilir. TTK m.492'ye göre, esas sözleşmede, nama yazılı payların ancak şirketin onayıyla devredilebileceği öngörülebilir. Ancak burada, şirketin sınırsız bir ret yetkisi bulunmamaktadır. TTK m.493'e göre şirket, ancak (i) esas sözleşmede öngörülmüş önemli bir sebebi ileri sürerek veya (ii) şirketin işletme konusu veya işletmenin ekonomik bağımsızlığı yönünden onayın reddini haklı gösteriyorsa pay devrini reddedebilecektir. Önemli bir sebep bulunmadığı takdirde, şirketin pay devrini engellemesinin tek yolu, "kaçış klozu" olarak da isimlendirilen TTK m.493/1 hükmüdür. Buna göre anonim şirket, payını devreden kişiye, paylarını, başvurma anındaki gerçek değeriyle, kendi veya diğer pay sahipleri ya da üçüncü kişiler hesabına almayı önererek, onay istemini reddedebilir.

Anonim şirketlerde hisse devri pay defterine işlenmek zorunda mıdır?

Anonim şirket pay defterindeki kayıtlar kurucu değil, açıklayıcı niteliktedir. Bu nedenle pay devri, pay defterine işlenmese dahi geçerlidir. Ancak pay sahibinin, pay sahipliğinden kaynaklı hakları kullanabilmesi için, pay devrinin şirket yönetim kurulunca pay defterine işlenmesi gerekir. Şirket yönetim kurulu haksız ve nedensiz bir şekilde, devrin pay defterine işlenmesini reddederse, bu durumda devrin pay defterine kaydedilmesine ilişkin dava açılması gerekmektedir.

Anonim şirketlerde hisse devri halinde gelir vergisi ödemek gerekir mi?

Anonim şirketlerde hisse devri ile elde edilen kazanç gelir vergisine tabidir. Ancak, anonim şirket payının edinim tarihinden itibaren iki senelik sürenin geçmesinin ardından payın devredilmesi halinde veya iki senelik sürenin içinde olmakla birlikte pay devri nedeniyle herhangi bir gelir elde edilmemesi halinde gelir vergisi doğmayacaktır.

Şirket hisse devri sözleşmesi örneğinde neler olmalıdır?

Hisse devri sözleşmesinde yer alması gereken bazı unsurlar söz konusudur. Bu unsurları genel olarak şu şekilde ifade edebiliriz: (i) hissesi devredilen şirketin ticarı unvanı, (ii) hissesini devreden kişinin adı, T.C. kimlik numarası ve adresi, (iii) hisseyi devralan kişinin adı, T.C. kimlik numarası ve adresi (iv) devredilen hisse adedi, (v) hisseyi devralma bedeli, (vi) sözleşmenin diğer şartları. Genel hatlarıyla hisse devri için bu unsurlar yeterli olmakla birlikte, her olay kendine özgü bazı özellikler taşır. Bu nedenle anonim şirketlerde hisse devri konusunda bir avukata danışmanızı tavsiye ederiz.

Hisse devri sözleşmesi örneği için aşağıdaki linki tıklayınız:

Anonim Şirket Hisse Devri SözleşmesiİndirŞirket hisse devri için avukat şart mıdır?

Hisse devri için avukat tabii ki şart değildir. Yazımızda şirket hisse devrinde yer alması gereken unsurlar ve örnek hisse devri sözleşmesi mevcuttur. Genel hatlarıyla hisse devri için bu unsurlar yeterli olmakla birlikte, her olay kendine özgü bazı özellikler taşır. Bu nedenle anonim şirket hisse devri konusunda bir avukata danışmanızı tavsiye ederiz.